

PETYCJA

w sprawie zapewnienia systemowego wsparcia dla osób komunikujących się wspomagająco i alternatywnie (AAC)

Adresaci: Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Zdrowia, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka, Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych.

Szanowni Państwo,

w imieniu osób niemówiących oraz korzystających z komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC), a także ich rodzin, terapeutów, nauczycieli i specjalistów, zwracamy się z apelem o podjęcie działań na rzecz zapewnienia rzeczywistego dostępu do komunikacji – prawa podstawowego każdego człowieka.

Pomimo istniejących narzędzi i rozwiązań, osoby posługujące się AAC nadal spotykają się z barierami w dostępie do edukacji, ochrony zdrowia, usług publicznych i codziennego życia społecznego.

W związku z tym chcemy zwrócić uwagę na wskazane poniżej problemy oraz zaproponować wdrożenie rozwiązań:

1. Ograniczony dostęp do narzędzi komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC)

Choć w Polsce istnieje system dofinansowań do narzędzi AAC realizowany przez PFRON oraz funkcjonują wypożyczalnie sprzętu, dostęp do tych form wsparcia wciąż bywa trudny, czasochłonny i nierówny. Rodziny często nie wiedzą o takiej możliwości lub napotykają bariery formalne i finansowe.

Rozwiązanie:

- Zwiększenie świadomości społecznej: prowadzenie kampanii informacyjnych nt. dostępnych form wsparcia dla osób potrzebujących AAC.
- Uproszczenie procedur aplikacyjnych: wprowadzenie bardziej przyjaznych i mniej skomplikowanych procesów ubiegania się o dofinansowanie.

Fundacja Jim

GENERAACJA

- Dodatkowe wsparcie finansowe z NFZ i samorządów: zmniejszenie udziału własnego rodzin i częstszy dostęp do potrzebnego sprzętu.

2. Brak równość w dostępie do edukacji dla uczniów korzystających z AAC

Zapisy "wymaga AAC" w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego często nie są realizowane. W szkołach brakuje godzin na przygotowanie narzędzi komunikacyjnych, a nauczyciele nie mają wsparcia organizacyjnego i merytorycznego.

Rozwiązanie:

- Egzekwowanie realizacji zaleceń „wymaga AAC” przez Ministerstwo Edukacji, np. przez wydanie wytycznych/instrukcji Ministra.
- Uwzględnienie godzin na przygotowanie i obsługę narzędzi komunikacyjnych w planach nauczania.
- Szkolenia i standardy dla nauczycieli i kadry wspomagającej w zakresie AAC, opracowane przez Ministerstwo we współpracy ze stroną społeczną.

3. Brak refundacji terapii i wsparcia specjalistycznego dla neuroatypowych dorosłych

Wiele osób neuroatypowych po osiągnięciu pełnoletności traci dostęp do terapii AAC, mimo że nadal ich potrzebuje.

Rozwiązanie:

- Rozszerzenie refundacji NFZ na terapie komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC) dla dorosłych.

4. Brak symboli komunikacyjnych i standardu ETR w przestrzeni publicznej

Osoby posługujące się komunikacją wspomagającą i alternatywną (AAC) mają utrudniony dostęp do informacji w przestrzeni publicznej. Brakuje zrozumiałych symboli oraz materiałów przygotowanych w standardzie ETR (łatwym do czytania i rozumienia), co ogranicza ich samodzielność w poruszaniu się po urzędach, placówkach ochrony zdrowia, szkołach czy miejscach usług publicznych.

Rozwiązanie:

- Wypracowanie przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej we współpracy ze stroną społeczną, standardu dla symboli zgodnych ze standardem ETR. Wprowadzenie przepisów (ustawy lub rozporządzenia) zobowiązujących instytucje publiczne do stosowania stworzonego standardu.

5. Brak przygotowania zawodowego do kontaktu z osobami komunikującymi się alternatywnie

Wielu specjalistów – lekarzy, pielęgniarek, ratowników medycznych, terapeutów czy pracowników socjalnych – nie posiada wiedzy i kompetencji w zakresie komunikacji wspomagającej i alternatywnej. Powoduje to niezrozumienie, wykluczenie, a czasem zagrożenie zdrowia i życia osób niemówiących.

Rozwiązanie:

- Wprowadzenie obowiązkowego przygotowania z zakresu AAC na kierunkach: lekarskim, pielęgniarskim, ratownictwa medycznego, fizjoterapii, pedagogiki specjalnej, logopedii, psychologii i pracy socjalnej.
- Uwzględnienie kompetencji AAC w programach praktyk i szkoleń zawodowych.
- Szkolenia personelu medycznego i pomocowego w placówkach publicznych i prywatnych.

6. Brak przygotowania pracowników instytucji publicznych i służb do kontaktu z osobami korzystającymi z AAC

Brakuje podstawowych szkoleń z AAC dla nauczycieli, urzędników, służb mundurowych, ratowników i pracowników instytucji pomocowych. Prowadzi to do niezrozumienia potrzeb osób niemówiących i ograniczenia ich praw obywatelskich.

Rozwiązanie:

- Obowiązek szkoleń z AAC dla pracowników instytucji publicznych i służb.
- Uwzględnienie tematyki AAC w szkoleniach BHP i wstępnych.
- Opracowanie krajowych wytycznych i materiałów edukacyjnych.
- Promowanie dobrych praktyk i standardów w obsłudze osób posługujących się AAC.

Fundacja Jim oraz GenerAACja wyrażają pełną gotowość do dalszego dialogu oraz do współpracy z instytucjami publicznymi nad opracowaniem konkretnych rozwiązań, standardów i wytycznych, które przyczynią się do zniesienia barier w komunikacji i zapewnią osobom korzystającym z AAC równy udział w życiu społecznym. Wierzymy, że tylko we współpracy ze środowiskiem praktyków, ekspertów i osób z doświadczeniem życia z AAC możliwe jest stworzenie systemu, który będzie skuteczny, inkluzyjny i oparty na prawdziwych potrzebach.